

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Канд. пед. наук Кохан Л. В.

Україна, Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова

Abstract. *This article proves, that only a creative person can create, manage, offer new theories, new technologies, new ways of development, find ways out of difficult non-standard situations.*

The concept "creative personality" is formulated, the classification of creative people and the characteristic of left-brained and right-brained people are given, a distinction between reproductive and creative abilities of people are examined.

Keywords: *creative personality, left-brained and right-brained people, reproductive abilities of a personality, creative abilities of a personality.*

За оцінкою багатьох аналітиків і прогнозистів, наше століття має відрізнятися різким зростанням попиту на творчий потенціал людини, її здатність до самоорганізації, творчого самовираження. Сучасне життя потребує фахівців, які не лише володіють знаннями та вміннями, оперативно орієнтуються в динаміці змін та в інформаційному просторі, але й спроможні критично і творчо мислити. Тому однією з найактуальніших проблем сьогодення є формування творчої, всебічно розвинутої особистості.

Серед визначень поняття «творча особистість» виділимо таке: творчою називають «креативну особистість, яка внаслідок впливу зовнішніх факторів набула потрібні для актуалізації творчого потенціалу додаткові мотиви, особистісні утворення, здібності, що сприяють досягненню творчих результатів в одному чи кількох видах творчої діяльності» [5, с. 61]. Це визначення перегукується з думкою Н. Посталюк, що творчу особистість характеризує високий творчий потенціал та високий ступінь активності в його реалізації [4, с. 13].

У психології існують класифікації творчих особистостей:

– залежно від стану механізму творчості: творці (мудрець, геній і талант), що здатні вирішувати найскладніші задачі й проблеми в найпростіший, оригінальний спосіб; споживачі (ерудит і дилетант) – збирають й оцінюють інформацію та звертають увагу інших на дисгармонію у навколишньому середовищі; виконавці – задовольняються самозахистом і самозбереженням [2, с. 12–13];

– залежно від функціонально-анатомічної асиметрії півкуль головного мозку, психофізіологічних особливостей особистості: логічний (розумовий) тип (дробить, а потім намагається зібрати); художній (естетичний) тип (схоплює цілком); пересічний тип особистості (І. Павлов) [5, с. 66];

– залежно від способу перекодування інформації: художники і скульптори (просторово-зорова інформація); письменники і журналісти (словесно-образна інформація); математики-кібернетики (абстрактно-цифрова інформація); музиканти (образно-звукова інформація); інженери і винахідники (конструктивно-технічна інформація); педагоги та організатори підприємства (соціально-комунікативна інформація) (О. Лук) [3, с. 63];

– залежно від типу мислення, способу розумової діяльності: експериментатори (реалізують емпіричний аспект наукового пізнання, схильні до експерименту) та теоретики (розробляють теоретичні засади науки); інтуїтивісти (користуються наочними образами, намагаються вгадати рішення, спираючись на інтуїцію) й логісти (їм не потрібні наочні образи, прагнуть до точності й логічної послідовності міркувань) (Л. де Бройль); аналітики (виявляють логічний тип мислення) і геометри (мають образне мислення, яке ґрунтується на інтуїції) (А. Пуанкаре); візуалісти (виявляють зорово-образний тип мислення) та вербалісти (мають числовий, калькулятивний спосіб мислення) (Д. Прайс); виконавці (відкривають нові факти, не займаючись їх аналізом, систематизацією й оцінюванням) і мислителі, які, у свою чергу, поділяються на три підгрупи: класифікатори (систематизують матеріал, не аналізуючи його природи), аналітики (прагнуть до аналізу як самоцілі), синтетики (найвищий тип ученого, бо класифікація й аналіз – преамбули синтезу) (Х. Сельє) [5, с. 68];

– за типом діяльності (теоретичної, практичної чи організаторської), до якої має схильність особистість: теоретики-логіки (здатні до узагальнень, класифікації та систематизації інформації, широко обізнані й наділені інтуїцією, умінням чітко планувати свою творчу працю); теоретики-інтуїтивісти (мають творчу уяву, здатність генерувати нові, оригінальні ідеї); практики (прагнуть до експериментальної перевірки нових гіпотез); організатори (здатні до організації колективу, керують створенням творчих груп); ініціатори (мають ініціативу й натхнення, особливо на початкових етапах розв'язання творчих завдань) (В. Андреев) [3, с. 59–61];

– за швидкістю розумових процесів: романтики (розумові процеси швидкі) та класики (розумові процеси повільні) (В. Освальд) [5, с. 69].

Як відомо, права півкуля головного мозку людини функціонально забезпечує художнє світосприйняття, а ліва – розумове. При розв'язанні будь-якої проблеми необхідним є й логічне, й художнє мислення [5, с. 66]. Уважається, що поділ людей на «лівопівкульних» та «правопівкульних» досить умовний, але домінування певної півкулі впливає на якості особистості. «Лівопівкульні» – логіки: розважливі, постійно зібрані й напружені. «Правопівкульні»: схильні до безладу, до зміни настроїв, до глибоких розладів психіки; відчувають страх утратити творчі сили, невпевненість у собі; не можуть довго зосереджуватися тощо. [5, с. 67].

Розмежують якості: репродуктивні (обмежені фізичними й технічними можливостями людини, після досягнення деякого критичного рівня їх розвиток припиняється і навіть знижується) та творчі (у вдосконаленні є теоретично безмежними, зумовлюючи появу нових якостей) [2, с. 27].

У процесі дослідження ми пересвідчилися, що останнім часом зростає інтерес до процесу творчості. Якщо в деяких психічних процесах людині допомагають складні механізми (комп'ютери, сканери, обчислювальні машини), то творчість не може бути формалізована й укладена в певну програму дій, не може бути механічною. Але саме від творчості залежить науково-технічний прогрес і створення нового. Творча самореалізація в широкому розумінні становить основну рису, невід'ємну характеристику психічно здорової людини. Так, за А. Маслоу, психічно здорова людина — це щаслива людина, яка живе в гармонії з собою, не відчуває внутрішнього розладу, любить навколишній світ, людей і творчо працює, реалізуючи свої здібності й обдарованість.

Отже, саме життя висунуло суспільний запит на формування творчої особистості, здатної, на відміну від людини-виконавця, самостійно мислити, генерувати оригінальні ідеї, приймати сміливі, нестандартні рішення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андреев В. И. Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности / В. И. Андреев. – Казань : Изд-во Казанского университета, 1988. – 438 с.
2. Клименко В. В. Психология творчості : навч. посіб. / В. В. Клименко. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 480 с.
3. Лук А. И. Психология творчества / А. И. Лук. – М. : Наука, 1978. – 127 с.
4. Посталюк Н. Ю. Творческий стиль деятельности. Педагогический аспект / Н.Ю. Посталюк. – Казань, 1989. – 204 с.
5. Туриніна О. Л. Психология творчості : навч. посіб. / О. Л. Туриніна. – К. : МАУП, 2007. – 160 с.